

Resumé článků - Královédvorsko 2/2007

Stanislav Vohryzek - Vznik manského systému na Trutnovsku a Královédvorsku

Článek je výtahem z bakalářské práce autora „Středověká kolonizace Trutnovska pány ze Švábenic.“ Zabývá se zejména vznikem manského systému na Trutnovsku a Královédvorsku. K roku 1277 píše kronikář Neplach, že král dal Trutnovsko Němcům a českou šlechtu odsouval do pozadí. Tato zpráva se vykládá jako založení trutnovského manského systému, manové jsou jinak v oblasti doloženi až roku 1316 v listině Jana Lucemburského Půtovi z Turgova. Problémem je, že v 2. polovině 13. století je jako vlastník Trutnovska doložen moravský rod pánů ze Švábenic. Ti ztrácejí oblast před rokem 1301. Centrem manského systému z roku 1316 nebyl jen Trutnov, ale i Dvůr, kde je manský systém doložen listinou z formuláře Zdeňka z Třebíče, kdy Günther helměř dostává od krále Václava II. pozemky ve vsích Owerprant, Gerhardesdorf, Hostau, Cunzendorf a Heinrichowe. Jelikož králem založené město Hostinné patřilo později s taktéž královským městem Dvorem do trutnovského manského kraje, zdá se, že král založil manský systém u těchto svých měst, ten se poté, co získal i Trutnovsko, rozšířil na celou oblast. Není však vyloučeno, že manský systém na Trutnovsku založili tehdejší vlastníci oblasti – páni ze Švábenic.

Bc. Stanislav Vohryzek (1983). Od roku 2003 student historie a klasické archeologie v Brně, od roku 2004 student archeologie tamtéž. V současnosti studuje historii, učitelství dějepisu a archeologii v magisterském stupni.*

David Vitner - Židovská komunita ve Velké Bukovině od konce 17. století do třicátých let 20. století

Práce se zabývá vývojem židovské komunity ve Velké Bukovině, více ležící přibližně v polovině cesty mezi Českou Skalicí a Dvorem Králové nad Labem. Sledovány jsou počátky židovského osídlení ve vsi na konci 17. století, jeho rozvoj v polovině 19. století i zánik v první polovině 20. století. Důraz je kladen na celkovou charakteristiku židovské populace Velké Bukoviny v průběhu jejího vývoje (obživa,

bydlení, vzdělávání, celkové sociální poměry a židovské památky) se snahou o zachycení prvků vzájemného soužití Židů s jejich sousedy.

Počátky výraznějšího formování židovské komunity ve Velké Bukovině spadají do začátku 18. století, kdy se zde mimo jiné usadila část Židů vyhnaných právě z Náchodského panství. V polovině 19. století dosáhl počet Židů žijících ve vsi hranice 170 osob. To již představovalo počet blízký se polovině všech obyvatel vsi. Byla zde postavena klasicistní synagoga, která spolu se hřbitovem z poloviny 18. století určila Velké Bukovině úlohu centra židovského osídlení východního Podkrkonoší, i soukromá židovská škola. Ve druhé polovině 19. století však v důsledku stupňující se industrializace došlo k postupnému zániku velkobukovinské židovské komunity. Ve třicátých letech 20. století tak ve vsi žily již jen dvě osoby židovského vyznání. Nový domov nacházeli odcházející Židé povětšinou ve Dvoře Králové nad Labem. Na někdejší přítomnost židovské komunity ve Velké Bukovině dodnes upozorňuje starý židovský hřbitov ležící v polích za vsí a soubor domů, označovaných jako „Židovská ulička“, bohužel již bez synagogy.

Prakticky po celou dobu své přítomnosti ve vsi byli velkobukovinští Židé limitováni různými omezujícími nařízeními. Také jejich zásluhou mezi nimi výrazně převládal jako zdroj obživy různě zaměřený obchod a jako místo bydlení stísněné prostory židovské uličky. (V jednom domku zde bydlelo až 27 osob.) V závislosti na zákonných podmínkách se pak nepochybně odvíjely i vztahy Židů s jejich křesťanskými sousedy. K vzájemnému soužití lze poznamenat, že Židé zde žijící se postupně stali neodmyslitelnou součástí života vesnice a oni sami se od svých německých sousedů postupně odlišovali jen svou vírou. Na někdejší domovskou obec někteří z nich nezapomínali ani po odchodu do Dvora Králové nad Labem a podporovali například velkobukovinskou německou školu.

Mgr. David Vitner, absolvent Fakulty humanitních studií Univerzity Pardubice (dnes Filozofická fakulta)

Ivo Rejchrt: Královédvorská bartolomějská noc 1885

Dne 23.8.1885 došlo ve Dvoře Králové nad Labem, převážně českém městě na jazykové hranici, v souvislosti s turnerskou slavností k oboustranným národnostním výtržnostem, jež vyvrcholily kamenováním odjíždějících Němců. Tyto události, nazvané královédvorská bartolomějská noc, byly pak zveličeny německým tiskem a vedly k sérii protičeských nepokojů. Celá situace byla předmětem

tiskových i politických střetů v českých zemích i ve Vídni. Tento případ dokládá vážnost krize česko-německých vztahů a rovněž umožňuje analyzovat vztahy v rámci českého i německého tábora, zvláště prohlubující se rozpory staročechů a radikálnějších mladočechů. Současně se jedná o vzácný případ, kdy regionální královédvorská událost nabyla celostátního významu.

Marie Švadlenková: Královédvorsko za druhé republiky

Cílem této studie je zachytit vzájemné vztahy Čechů a Němců v soudním okrese Dvůr Králové n. L. v období tzv. druhé republiky, tedy od 1. října 1938 po 15. březen 1939.

Již od 1. října 1938, na samém počátku nového státoprávního uspořádání, jsou jasně viditelné známky strachu a obav nejen českého, ale i německého demokraticky a antifašisticky smýšlejícího obyvatelstva a Židů z nadvlády Němců v oblasti Sudet. Důkazem této skutečnosti je útěk těchto skupin obyvatel ze sudetského území nejen do české části soudního okresu Dvůr Králové n. L., zde hlavně do Dvora Králové n. L., ale i dále do vnitrozemí.

Kromě ideologických sporů je možno pozorovat i vzájemný nepřátelský postoj české a německé národnosti. Na české straně je tento postoj vyjádřen obavou a strachem z připojení samotného Dvora Králové n. L., ale i ostatních obcí z politického okresu Dvůr Králové n. L. k Sudetům, z německé strany jde o neustálé a záměrné rozšiřování zpráv o tom, že i město Dvůr Králové n. L. připadne Německu. Stejně tak způsob „přivítání“ německého vojska Čechy, který se podstatně lišil od způsobu uvítání německým obyvatelstvem ve vyzdobených německých obcích, dokazuje negativní postoj Čechů vůči Němcům a německou radost až euforii z přiřazení k Německu. I neustálé snahy obou stran o definitivní podobu nových hranic odrážejí vzájemné nepřátelské vztahy. Takovou povahu vztahů potvrzují také provokativní akce prováděné jednotlivci obou národností.

Obavy a strach před Němci, ale i o svou národní identitu se projevují u Čechů návratem k jejich národní minulosti, k významným osobnostem českého národa, stejně jako v kulturních akcích, jejichž úkolem je v podstatě podpora národního citění a sounáležitosti. Je to vlastně snaha o sjednocení a vytvoření jednotné fronty proti společnému nepříteli ztělesněném v německém národu.

Mgr. Marie Švadlenková, absolventka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Ondřej Vašata - Z historie první české školy v Heřmanicích

V Heřmanicích v tehdejším politickém okrese Dvůr Králové nad Labem existovala v letech 1937 - 1938 česká menšinová obecná škola. Sídlila v domě čp. 45, který patřil k tamní tkalcovně firmy Menčík. Drtivou většinu jejího žactva tvořili žáci ze sousedních ryze českých Hořenic. Velkou oporu měla škola v českém obranném spolku Národní jednota severočeská. Podporovaly ji odbory spolku z Jaroměře i Heřmanic, který vznikl v roce 1937. NJS se stala historicky prvním českým spolkem v obci. Na podzim 1938, po Mnichovské konferenci, skončily veškeré české organizované aktivity v obci. Zanikl jak místní odbor Národní jednoty severočeské, tak i česká menšinová obecná škola.

*Mgr. Ondřej Vašata (*1980), absolvent Pedagogické fakulty Hradec Králové. Učitel na ZŠ kpt. Jaroše Trutnov.*

Vojtěch Brádle – Nález mincí z r. 1931

V říjnu 1931 byl na poli v obci Verdek vyorán J. Doležalem poklad zlatých a stříbrných mincí z 16. a 17. století. J. Doležal tento nález zatajil a přes J. Šolce mince rozprodal. Díky pátrání četníků se ovšem zachovaly záznamy o přibližném složení verdeckého pokladu. Nález se skládal minimálně z 6 zlatých mincí a 60 stříbrných tolarových ražeb. Dnes je ovšem známo uložení pouze 6 (4 zlatých a 2 stříbrných) mincí, které jsou ve vlastnictví muzea ve Dvoře Králové nad Labem.

Mgr. Vojtěch Brádle je absolventem Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a pracuje jako učitel na střední škole v Lomnici nad Popelkou. Žije v Jičíně.

Jiří Šil - Jan Kropáček a Klub českých turistů

Jan Kropáček představuje osobnost, která spojila se Dvorem Králové pouze část svého života, ale svým působením zde zanechal nesmazatelnou stopu. Stál u zrodu zdejší pobočky Klubu českých turistů, spolu zakládal mj. i městské muzeum atd. I po přestěhování do Prahy se aktivně zajímal a zasazoval o Dvůr Králové (např. v rodáckém sdružení Královédvoráků). V rámci popularizace Královédvorská spolupracoval dlouhodobě s gymnaziálním kolegou Tomášem Halíkem na sérii

příspěvků do školních ročenek, ve kterých popularizoval historii, památky a přírodu Královédvorská. Napsal také turistického průvodce, který široce popularizoval pamětihodnosti královédvorského okolí.

Článek přináší známé i nové informace získané z archivního studia fondů Městského muzea ve Dvoře Králové, fondu Klub československých turistů v Národním archivu v Praze, z archivu KČT ve Dvoře Králové nad Labem a z fondu Gymnáziím Dvůr Králové v Rakouském národním archivu ve Vídni.

Jiří Šíl (1976 Dvůr Králové n.L.) je absolventem Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě. Pracuje tamtéž v Centru výpočetní techniky.

Ivo Rejchrt - Dva místopisy z roku 1937

Připomenutí dvou prací, které zatím nepřekonaným způsobem popisují náš region. Emanuel Poche ve svém Soupisu památek historických a uměleckých v okrese královédvorském (1937) přehledně a spolehlivě zachycuje památky na Královédvorskú a Jaroměřsku. Kolektiv místních učitelů vydal Místopis soudního okresu královédvorského, zahrnující kulturu, společnost, průmysl i přírodu takto vymezeného území. Obě díla zůstávají cennou inspirací i po sedmdesáti letech.

Jiří Šíl - Příspěvky týkající se Královédvorská v ročenkách trutnovského archivu a muzea

Příspěvek registruje články v Ročence státního okresního archivu v Trutnově a ve Sborníčku-Příspěvcích muzea Podkrkonoší v Trutnově.

Jiří Šíl - Soupis diplomových prací týkajících se Královédvorská a Podkrkonoší obhájených na českých univerzitách

Příspěvek přináší bibliografii diplomových prací, především z oboru historických věd, týkajících se regionu Královédvorská a Podkrkonoší. Soupis byl sestaven na základě moderních internetových databází a katalogů univerzit na území České republiky.